

46.
46

SOLEMNIA INAUGVRALIA
VIRI PRAENOBILISSIMI ET DOCTISSIMI,
MEDICINAE CANDIDATI DIGNISSIMI
CHRISTIANI LVDOVICI WILLIGH
RUGIANI,
DISSERTATIONE PVBLICA

QVA
OBSERVATIONES BOTANICO MEDICAS
SISTET

D. IX. AVG. A. R. S. MDCCLXVII

HABENDA

PRAEMISSIS QVIBVSDAM
DE PHOSPHORO VRINARIO

INDICIT

ORDINIS MEDICI DECANVS:
IO. GOTHOFREDVS BRENDELIVS

PHIL. ET MED. D. HVIVSQUE F. P. O.



G O T T I N G A E.
APVD. ABRAM VANDENHOECK, ACAD. TYPOGR.



VIRI PRAECIPUI ET DOCTISSIMI
MEDICINAE CANDIDATI DIGNISSIMI
CHRISTIANI LUDOVICI WILLIGI
RUGIANI,
DISSERTATIONE PUBLICA

Lectissimi commentariolis argumenti, a doctissimo Candidato Speciminis inauguralis in usum propositis, analectorum aliquid e rechemica, de phosphoro, quem lotium humanum fundit, adiuciam. Ac ille quidem phosphorus iure quodam suo, praeeunte STABLIO *a*) vocabitur analogum sulphuri vulgari corpus. Liceat autem paucis rimari, si exploratum dare fas non est, tum unde acidum illud, tum unde inflammabile principium, quae sunt in phosphoro utraque, videantur arcessenda. Memini, quae de accenso phosphoro tradit STAHLIUS *b*), lecta quondam sic me imitari, ut praeter liquorem acidum, quem consumtus exinctusque relinquit phosphorus, excipere etiam illum possem, quem ipso dispergi sub incendio vel nidore docere videbatur. Visus ergo vulgaribus ad parandum spiritum sulphuris *per campanam* artificii, orbe saltem murrhino percalefacto, & super tripode ita collocato, ne aquam contingeret, & subdi prunae possent, quae aequabile sparfi per frustra phosphori accelerarent incendium: collectis omnibus, depulsaque retorto e vasculo nimia aqua, acidum liquamen obtinui, quod adiectum in prom-

a) *Exper. Observ. & Animad. CCC. Chym. & Phys.* p. 90. & 138.

b) *L. c.* p. 139.

tu forte collocato argento, spiritu nitri soluto, deturbat quiddam, argento quod corneum vocant, tam simile, ac ovum ovo. Vnde salis vesci sive cibarii acidum illud fuisse, nihilo incertius videbatur, quam si aquam regiam produxisset.

§. II.

Alterum in hanc sententiam argumentum hoc esse crediderim. Residuum, sive caput mortuum spiritus urinae, aut illam materiem, quam putrefacta urina exhibet, ferreo lebate sic cocta, ut spumarum minuendarum causa per vices urinam subinde affuderis, si oleo vitrioli paulatim imbuamus, ignique rursus committamus: spiritu potiri licet acido, qui manifesta salis vesci progenies est, acido vitrioli non alia ratione expulsa, ac spiritum salis nitrique idem acidum expellit. Fecem sive caput mortuum, carbonum pulvere affatim remixtum, igne vehementissimo diu torfi, frustra expectato phosphoro. Extincto igne, partem huius massae, quae hepar quoddam sulphuris olet, ex aqua coxi, adiectoque crystallo tartari decocto, lac sulphuris obtinui. Credibile est, in ista spiritus acidi urinae fece, delituisse alcali salis cibarii, arrepto acido vitrioli versum in sal mirabile Glauberianum, adiectoque carbonum pulvere, lac sulphuris non alia ratione productum fuisse, ac e sale salso fixo quolibet, dummodo acidum vitrioli foveat, addito carbonum pulvere, prodire lac sulphuris idem, a STAHLIO dudum demonstratum est. Ex his fortasse colligi potest, τὸν ἀδυνάτων esse, phosphorum sine acido salis cibarii expectare, neque probari posse consilium, eluendi e fece spiritus urinae salis, d) ne vas scilicet retortum

d) Roth. Elem. Chem. Germ. p. III. 202.

rimas agat. Id enim non ob sal, sed ob adiectam arenam contingit, quae ignis summa vi cum sale in vitrum acta, retortam perforat. Qui casus timeri nequit, si omiffa arena plus chalcanti ulti addas: unde expulso salis acido, & oleosis carbonum urinaeque partibus in phosphorum unito, miscela salis mox resolvitur.

§. III.

Inflammabile igitur phosphori principium duplici origine videtur afferri. Altera est oleum urinae foetidum, altera oleum foetidum sive empyreumaticum carbonum. Illud quidem inde patet, quod residuum urinae putridae, ad spissam mellaginem, minimeque ad siccam massam, coctae, multo sit ad parandum phosphorum utilius, quam fex spiritus urinae siccissima: haec enim omni prope oleo orba est, multoque maiorem vim pulveris carbonum endiderat. Ideoque ROTHIVS, oleum foetidum urinae adiciendum rursus, quam rectissime, si quid perspicio, suavit. Opportune hic succurrit, dum aliquando urinae coctae in usum exprimendi e fece phosphori, consilium fecutus KVNCKELIANVM e), compescendarum spumarum causa, butyri se-bique plurimum adiecissim, reliqua vero non sine multo pulvere carbonum & chalcantio usto, omiffa arena, igni commissim: plus, quam sperabam, phosphori produisse.

§. IV.

Ab oleo carbonum empyreumatico non contemnendam partem inflammabilis in phosphoro principii rependendam esse, experimenta ipsa loquuntur. Praeclare HOFMANNVS f): *Memorable est, inquit, phosphorum illum Anglicanum solidum, lucidissimum, non tanta copia praeparari posse, nisi urinae purae factae & inspissatae pulvis carbonum addatur.* Ex qui-

e) *Laborat. Chem. p. 4. cap. 7. p. m. 736.*

f) *Obs. Phys. Chem. select. L. III. Obs. 13. p. m. 334.*

quibus probabile etiam fit, si praesertim sulphuris e pul-
vere carbonum, & sale medio, acidum vitrioli habente,
artificialis quidem, at nativo plane aemuli, meminisse pla-
ceat; utque metallum sine carbonibus producat e gleba
vix ullum: inflammabile illud, quod corpora foveat ani-
malium, quodque vegetabilibus fossilibusque inest, ultimas
origines habere omnino communes.

§. V.

An aliquid salis volatilis, in fece spiritus urinae super-
fluitis, & fortassis ab acido salis cibarii ibi derenti, transeat
in phosphorum: equidem non plane negaverim. Magna
enim vis produci ex illa fece potest, praesertim si sal tartari
adieceris. Compertumque habeo, auctore B. STEIGER-
TAHLIO, Regis nostri Augustissimi quondam Archiatro,
summa & eruditione & humanitate Viro, cuius mihi ve-
nerabilis est memoria, HANCVITIVM, Chemicum Lon-
dinensem celeberrimum, Cothena Anhaltinorum oriun-
dum, feci spiritus urinae, praeter chalcantum ustum
& pulverem carbonum, adiecisse subinde sal ammonia-
cum, magnam phosphori elegantissimi vim sic adeptum.
Potuit sal ammoniacum quantitatem acidi salis cibarii
auxisse, ad plus imbuendum inflammabilis principii: at-
tamen eadem opera sal volatile immisceri debuisse, valde
probabile est. Idque officio fortasse suo & interventu,
subtilissimum salis vesci acidum oleo utriusque subtilissimo
& conciliare, & in phosphorum ut compingi queant,
efficere, non sine veri specie videtur.

§. VI.

§. VI.

An sine chalcantio usto, aut sine alumine, quod ne spumis turbas crudum det, ustum nonnihil, at maiori quantitate addi non abs re erit, obtineri phosphorus possit, dubitare liceat. Sine arena produci posse, pro mea mediocri compertum habeo experientia, accepique quondam ab amico, se solo adiecto carbonum pulvere, phosphoro potitum, at parua quantitate: usum autem carbonibus ligni querni. Faginos carbones solos nihil producere, irritus me labor aliquando docuit. Probabile dixerim, spiritum acidum ligni querni, qui sane acidi, vitriolici indolem habet, quasdam hic sibi partes, chalcantii loco vendicasse. Nam, nisi plane fallor, acido sulphuris vulgaris, vel ex chalcantio usto, vel ex alumine opus est, ad acidum salis vesci & hic expellendum: etsi ipsa in hac noctiluca acidum vel chalcantii, vel aluminis ea de causa esse, ne cum BOERHAAVIO g) credam, venia, ut opinor, dabitur. Ceterum operae pretium foret, acidus vegetabilium spiritus penitus festari, compositoque ex illis sale medo cum lixiviali quodam, explorare, quinam ex illis cum carbonibus hepatis sulphuris daturi sint, qui non: & horum deinde indolem aliis modis rimari. Est enim non plane nulla suspicandi causa, omnes aut acidum ad sulphuris, aut salis cibarii, levibus discriminibus, & quae genus, ut aiunt, non mutant, referri posse.

Venio

g) Elem. Chem. P. II. Proc. 102. p. m. 327.

Venio ad Candidatum multo dignissimum, Virum
Praenobilissimum,

CHRISTIANVM LVDOVICVM
WILLIG, *Rugianum,*

qui natales suos, omnemque exactae in literis rationem
vitae, quatuor iam ornatam speciminibus academicis, his
Ipse complexus est:

Natus sum, inquit, anno MDCCXVIII. patre FRIDERICO CHRIS-
TOPHORO, Pastore tunc Trentae in insula Rugia, nunc Synodi
Loizensis in Pomerania Suecia praeposito. Litteris & scientiis quae
animum praeparant primum incubui in academia Gryphiswaldensi,
Praeceptoribus usus Viris Excellentissimis & Celeberrimis H. WEST-
PHAL, Histor. Prof. S. A. SCHWARZ, Prof. Eloq. L. STENZLER,
Log. & Met. Prof. S. WHAGEEN & A. MAYER Matheosos Pro-
fessoribus, P. AHLWARD, ord. phil. Adj. Medicinae quoque studio
operam ibi dedi, usus institutionibus Excellentissimorum & Celeberrimorum
Virorum J. LEMKEN, & C. S. SCHEFFEL. Quatuor porro
in eadem academia disputationes publice defendi 1.] de *Mitophar-*
macomania, Praeside Cel. D. SCHEFFEL, 2.] de *altro telluris nostrae*
satellite, Praeside Exc. A. MAYER. 3.] *De Auditu*, Praeside Cl.
D. PYL. 4.] de *Vulnere instini coli*, praeside Cl. A. WEST-
PHAL, ord. med. Adj. inde Berolinum adii, ibique ducibus Illustribus
& excellentissimis Viris BVDDEO & CASSEBOHMIO cadavera hu-
mana secui, ac celeberrimorum horum anatomicorum demonstratio-
nibus interfui. Cl. Prof. PALLAS in Chirurgicis audiui, Numerosos
demum ibi aegrotas in nosodochio charitatis vidi. His ita gestis ce-
leberrimam GEORGIAM AUGUSTAM adii, ibique Illustres & Ex-
cellentissimos Professores in hac academia per quatuor
fere annos audiui, GE. GOTTL. RICHTER, ALB. HALLER,
JO. ANDR. SEGNER, Patronos ac Praeceptores perpetua pietate
& animo gratissimo colendos. Duo hinc itinera feci herbarum cau-
sa, duce Illustri HALLERO, alterum per silvam Hercynicam in mon-
tes, Bructerum, Kishauer & Altenholbergi. Alterum in ericeta
Cellensia. Ne vero & clinicum exercitium deesset, Exc. D. D. PAPE,
Principatus & civitatis Gottingensis Physicus, Celeberrimus Fautor
ac Patronus meus, semper mihi suspiciendus, ad numerosos aegrotos
me deduxit. Ac

Ac tantis ad eruditionem praesidiis usus, cultioris medicinae spatia, indefesso neque impedito itinere traduxit. Meas etiam addidit praelectiones publicas privatasque, iisque sedulus interfuit, propiusque perspectus, inde a duobus circiter annis ad lectulos aegrotantium internuncius mihi fuit. Appellato Collegio nostro ad examen admissus, docte respondit, datisque eruditionis suae documentis elegantissimis, et praeclare liberata expectatione, suffragia omnium de conferendis Doctoris insignibus & privilegiis sibi conciliavit. Reliquum est, ut in luce & celebritate Academiae virium exemplum pari virtute prodatur. Quod quidem geretur duce Viro Illustri, ALBERTO HALLERO, *Phil. & Med. D. Regis nostri Augustissimi Consiliario Aulico & Architro, Anat. Botan. & Chirurg. Professore Publico Ordinario, Suprem. Reip. Bernensis Senatus Ducentum viro, Societatum Regiarum Britannicae & Suecicae, Sodali*, quo Praefide dissertationem, quam conscripsit, inauguralem, *observationes Medico-Practicas & Botanicas* exhibentem defendet, praemissa lectione cursoria de *fistula lacrymali*. Hanc panegyrim praesentia sua splendidissima & honorificentissima ornare velint MAGNIFICVS ACADEMIAE PRORECTOR, ILLUSTRISSIMI S. R. I. COMITES, PATRES ACADEMIAE CONSCRIPTI, SENATORII VRBIS PROCERES, DOCTORES OMNIUM ORDINVM, CIVES GENEROSISSIMI & NOBILISSIMI, quo decet cultu studioque, maiorem in modum rogo quaesoque. P. P. in Academia Georgia Augusto, Sigillo ordinis Medici, d. ix. Aug. A. R. S. MDCCXLVII.

(L, S.)

Nr. 19 als Titel nicht zu
identifizieren!

01 A 6537

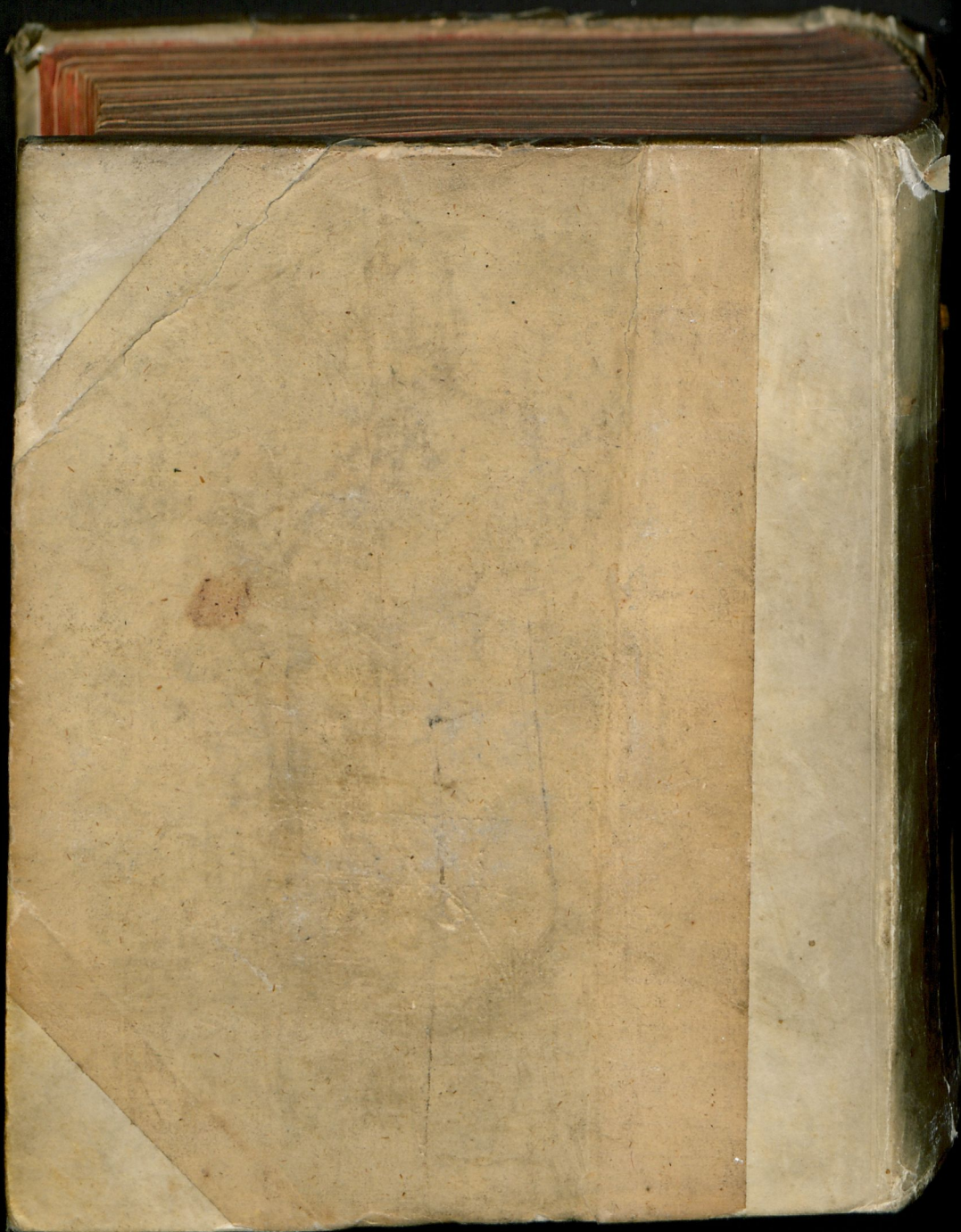


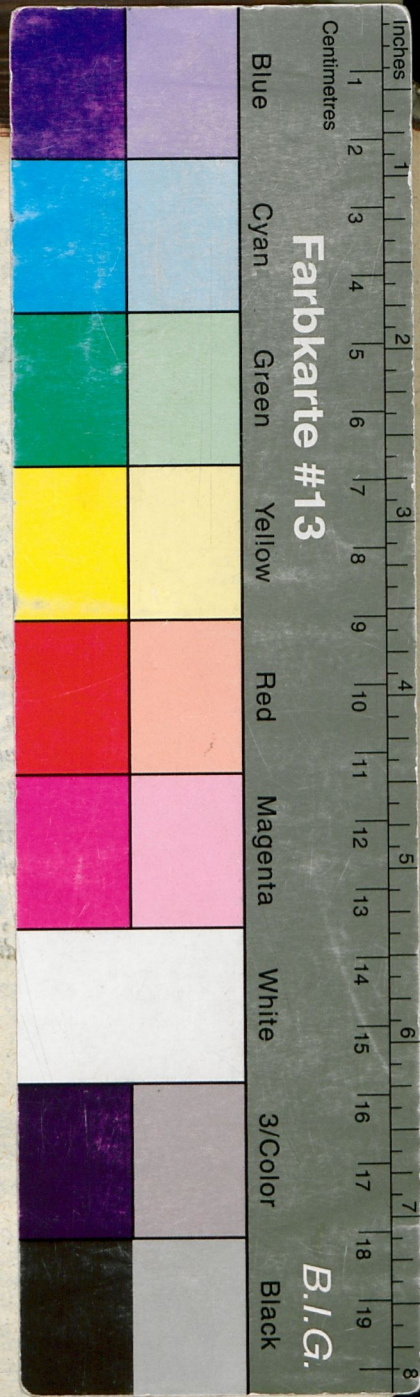
f

TA-70L

hier Stock 12 bis her verknüpft

1007





46.

46

SOLEMNIA INAVGVRALIA
VIRI PRAENOBILISSIMI ET DOCTISSIMI,
MEDICINAE CANDIDATI DIGNISSMI
CHRISTIANI LVDOVICI WILLIGHI
RUGIANI,
DISSERTATIONE PVBLICA

QVA
OBSERVATIONES BOTANICO MEDICAS

SISTET

D. IX. AVG. A. R. S. MDCCXLVII.

HABENDA

PRAEMISSIS QVIBVSDAM
DE PHOSPHORO VRINARIO

INDICIT

ORDINIS MEDICI DECANVS:

IO. GOTHOFREDVS BRENDELIVS

PHIL. ET MED. D. HVIVSQUE P. P. O.



G O T T I N G A E,
APVD. ABRAM VANDENHOECK, ACAD. TYPOGR.